

Марко Појачар

БАРСЕЛОВА ПОДВАЛА

Крух је у крви нашојљен

Сврбеж је постао неиздржив. Онај посебни сврбеж праћен грчењем мишића изазваним повећаним лучењем млијечне киселине карактеристичним за касно прољеће, свраб који, најчешће с вечери, најављује да се нешто неизоставно мора учинити. Добро сам знао о чему је ријеч (тудио сам се бити спреман), па сам најнужније ситнице још исте ноћи потрпао у руксак који удовољава димензијама ручне пртљаге и првим јутарњим летом с Орлија отпутовао на Мајорку, да видим олтар Мигела Барсела. Нисам. Иако *хџио* сам, можда непримјерено сам желио да тако почне. Да све то *буде* и *не буде*, киша да шиба и не шиба окна. Свраб се ширио заправо из безбројних убода којима су комарци, летеће усташе, вампири мочварни четници, жигосали небрањене предјеле руку и лица, а повратна карта чекала је одавно похрањена на сигурном, негдје у нулама и јединицама рачунала. Посјет је био уредно најављен, радни, и сводио се углавном на неко читање: ситна књижевна чарка. Врата богомоља имала су по обичају остати за мене затворена, олтари згуснути у својој мржњи, и онај Барселов није требао бити изнимка. Посебну наклоност према његовом раду, којег сам познавао уосталом површно, никада нисам гајио, но мирисало је то увијек, и уз изостанак злогласног задаха мантије, на неку неодређено буржујску естетику – тешко би било тврдити да се у међувремену нешто битно промијенило. На олтару и оно што иза њих стоји, посред гнојне олује гована, метафизичког и реалполитичког форсирања лажних домовине која нас са свих страна засипа и што више о њој шутимо то јаче смрди, серем. Буди се, устаје арханђеоло-демагог који живи у мојим жлијездама, шапуће: те лијепе менхире, с ове и с оне стране просто проширене метафоре, требало би и номинално пренамијенити у месарске тезге, што су они одувјек били и јесу. Портрет одвратне моћи на позадини управо раскошне, немилосрдне немоћи. Читаву збирку година одозго проказивано и затим транширано људско мишићје, маст и кости за чорбу попова, замијенити коначно неким прехрамбено прихватљивим. Свиње, кокоши, кунићи здробљених гркљана; тешке телеће јетре које поскакују на тањурима вага. Једино и барем накратко (чини се) стварно тијело, у оквиру мог реал-социјалистичког војничког одгоја за вријеме посљедњих трзаја друге Југославије појмљено увијек у свјетлу поуздане материјалистичко-техничистичке метафорике *сироја*, машине за претворбу енергије коју треба сервисирати само и једино физички, било би напосљетку надомјештено неким уистину симболичким, а ти празни симболи онтолошког шарлатанства затим затрти. Онај међутим раније споменути – топлим крвљу попрскан призор развијен преко читаве једне нише ионако еклектичне палманске *La Seu* који сам тог поподнева у склопу рутинског, бесциљног, истински испразног туристичког базања открио више или мање случајно – запамтио сам врло добро.

Био је промет везан у мртви чвор, збијен у чарапу и та чарапа натучена на очи града, било је такођер јунско поподне, ужегло од спарине и стајања, када сам се, че-тири дана раније, напoкoн докoпao Орлија. *Јeбeни Париз, јeбeни Париз*, понављао сам у себи домаћи *Om mani padme hum* нужно повезан с јебањем, под неонским освјетљењем од којег несносније зује само из личинки истјерани, из мрачних задроглих бара у ноћ винути лаки квислинзи, док сам с пасошем у џепу кошуље чекао на сигурносну провјеру. На *check-in* сам, услијед нефункционирања интерног пријезова, стигао неколико минута раније прескачући у трку нечуване кофере-бомбе и позаспале Американце азијате на поду некадашњег међународног терминала, регистривши се у посљедњем часу. Серем се, макар краткорочно, на паришку аеродромску инфраструктуру. Није, чини се, немогуће да су управо аеродроми прозори „постмoдeрнoг свијeтa“ (парадокс прозора, његово поопћење до укинућа), а ти су прозори измет заслужили. Прихватимо ли перспективу која олтар проматра као прозор предмoдeрнoгa типa, отворен у свeтo и зaтo слијeп, заглeдaн у вишу инстанцу и окренут лажно унутра, а прозор радничког насеља који с улице уз специфичан естетски вишак проматра *Flâneur* представља као модерни, ови се надљудски димензионирани стаклени правокутници, апсолутна огледала кроз која се (не)гледа у спарушено субурбано ништа, разводне кутије мобилног свијета, добро уклапају у низ и творе неку врст парадигме. Пола сата требало ми је да од тог трчања прозорском празнином, углачаним мраморним симсом повратим дах, а заиста нормално дисао сам тек на десетак тисућа метара, негдје над слабо насељеним растером средишње Француске, која је једнако тако могла бити Мароко, Албанија, Абесинија или поштено наводњаван мјесец. Уосталом, сасвим свеједно, киша *јесџи* и *није* шибала окна: серем ти се на такав мјесец, беспризоран и неаутентичан.

Најављен је оток био планинама. И оне су, голе и сирове као *carpaccio*, могле припадати неком потхлађеном небеском тијелу. Кичмом упрте о пучину незгодно пуну, превише чврсту за ово затворено море представљале су новом литературом брошура, фрагментарном епиком терцијарног сектора опјеван туристички рај – људски дакле сасвим могуће пакао – много мање гостољубивим но што би то од једног *paradise* било очекивано. Свеједно, серем ти се на рај и пакао. Чим смо у дизелашу њемачке производње из аеродромске гараже измиљели у први сутон, постало је емпиријски и посве приземно јасно зашто Грејвс, иако посљедњег својег десетљећа махом дементан, никад није напустио оток. Неке се ствари, услијед рововске природе ратова с мемо-ријом које већ сада водим, без обзира на њену слијепу стратегију и једнаку такву тактику тешко заборављају.

Преко Ес Пла возили смо кроз брнистру и неправилне насаде вјетрењача, из ауто-радија пјевао је Џин Винсент. Град у којем сам рођен име је наводно добио баш по том *Aspalathos*, жилавом, на сол и сушу отпорном грмљу горуће жутих цвјетова које љети, понекад чини ми се и ноћу, с падина Перуна, Мосора и Козјака баца сасвим неочекивано свјетло у очекивану таму крајолика. Ако је уопће било могуће, чинило ми се да ови овдје (на радију је већ, помпозно, за нијансу сувише апокалиптично, свирао „Archangel“ Скота Вокера) горе још интензивније, још разуданије наспрам све наранчистијег неба.

Вјетрењаче пободене у пејзаж као свијеће у воћну тарту, осим покретању млинског камења, служиле су некад за исушивање мочвара: све око нас био је не тако давно обичан глиб. Ти су скрхани цвјетови неживи еквивалент првим пролетерским бригаама, максимално учинковите јединице за брисање квислиншких формација у старту, па и прије него се појаве. Потоње им, додуше, придаје можда и нејасне ингеренције неке теозофске УДБ-е. Ријетки се од тих црвљивих, оцвалих горостаса и даље окрећу, мада не покрећу више ништа. Не знам је ли се икада родио неки локални јунак тужнога лика који би им објавио рат; спустио визир и копље, мамузама закрвавио коња, рекао: серем ти се на горостасе. Вјетар препуштен самоме себи (сјена вјетра) сада углавном њише трстику која, илегална, *chicano* кућна помоћница, затим опсесивно опрашује небо. Можда смрди на какву источну мистику, но у том полагањем повијању трске постоји нешто дубоко меланхолично. Ниско је над некадашњом мочваром посртао авион, прождрла нас је начас његова предуга вечерња сјена и то је задње чега се из те заравни сјећам; чини се да сам задријемао. Сањао сам да су бугенвилије службени цвијет Комунистичке партије Њемачке, јер обликом подсјећају на њезин амблем, а бојом на припадајућу подлогу. Што су точно бугенвилије и како заправо изгледају не знам.

* * *

Ноћ је стигла изливена из једног комада, искована без фуга из исте тракторске хаубе. Права ноћ (како већ ноћи у липњу на отоцима), не она згољава, усукана пред лампама, уганута у бијегу пред јефтином пиротехником као глежањ. Са свих страна ударали су ипак вампири четници, а ја сам са своје стране млатио по њима, артиљеријом премалих шака. Брнистру су замијениле бакље, по потреби би, узалуд, у позадини бљеснуло понеко електрично свјетло. Гребало је, чешао трулеж буржоазије, потпуна њезина декаденција у кључу ноћи, а онда је ресантиман окопнио, и уживао сам одједном свињски у свему. Било је рубно олтарно, то треба признати, прије свега у сфери форме. Приписао сам то буржоаским ритуалима, обрасцима пресудно обиљеженим императивом властитог извршавања, но била је то свакако нека врста обреда којем сам присуствовао добровољно: најави могуће оног накнадно пронађеног Барсела.

Обитељ се на хацијенди површине Косова и Метохије, у укопаноме средишњем дворишту обзиданом четири метра високим сухозидом, засјењеном, да: стаблима наранчи, окупила да прослави рођендан. Угостили су ту ноћ успут ондје петнаестак пјесника који су, сваки са својим сврабом, на Мајорку долетјели одасвуд, међу њима некако и ја. Рођенданска је вечера (свиње, кокоши, кунићи здробљених гркљана; тешке телеће јетре које поскакују на тањурима вага), уз нечији наклон времену, ситни скок к смрти, обиљежила отворење пјесничког фестивала. Нека их је у њиховој гадости, тих фестивала и рођендана и смрти. Вријеме је на крају оно што их повезује, и у спомен времена све се то на овај или на онај начин некако одвија. Кад већ за боље нисам способан, ту сам да биљежим, описујем примитивно те начине. Самоме себи понудим иоле заводљив опис устрајног посла смрти.

Овако некако почиње: из главе нисам могао избити кућу Гарсије Лорке. Асоцијација је могуће јефтина, барем колико онај ватромет окренут против мрака, но исто

толико интензивна да се кроз баналност властите истине пробија до лажи литературе – премеће се у кич. Кућа је она љетна, Хуерта де Сан Висенте, власништво Лоркине богате, земљопосједничке обитељи; онодобно ладање прогутано данас прометом сувремене Гранаде. Око ње је подигнут парк у који пред андалушком пржином бјеже и ондје, голишави, разбацани хладовином леже препечени дежмекасти туристи, на нашем њежном језику: спавају као заклани. Претворена је у музеј у којем се, ако познајеш надлежне, може набадати по пјесниковом клавиру, или за радним столом на којем су састављани стихови *Romancera* штанцати разгледнице. Роб одвратног туризма смрти, нетко тко мрзи но присиљава се да посјећује гробља те талац емоционалног бофла који из тога произлази, најврљао сам под марком тек: волим те Гарсија Лорка, и серем ти се на Лоркин стол. Разгледницу с ведутом Алхамбре виђене одоздо у три и петнаест очима бијесног пса послао сам самоме себи, јер је бакама не бих могао објаснити. Иначе не волим разгледнице, јер ме дугорочно неповратно растужују, и шаљем их само када ме нечим уцијене.

Паралелизам кућа не успијевам си до краја објаснити, но чини се да би осјећај могао имати везе с неком врстом контрадикторног набоја оквира и њиме уоквиреног. Јукстапозицијом макар привидне строгости, једноставности, сувише дословног присуства јужне архитектуре и вегетације, те производа њихове мантије – и када наоко аскетских у сржи декадентно буржоаских – са свим конзеквенцама које грађанска декаденција носи: одвратност система који је омогућује, страшна снага естетског избоја који повремено производи. Обје су куће камене, цријеп црвен у крововима на двије воде. Олеандар, ватре и креч, цистерне слијепљене катраном. Обје заклоњене од погледа чемпресима, посвуда: кактус и наранче, ловор, ружмарин, маслине које презреле скончају, у бисагама или новој слободи уља. У једној, уз прозор с погледом на Сијера Неваду, као чворци и дум-дум меци с радног стола полијећу пјесме. Пред другом сцена је нешто сложенија. Тридесетак људи за вечером, храна оставља сјене на столњацима (свиње, кокоши, кунићи здробљених гркљана; тешке телеће јетре које поскакују на тањурима вага), од јела задригли, подбухли један по један они устају и испадају им из пуних уста под бакљама неразумљиви стихови, рутинска глосолалија обраћеника; у позадини, из мрака, допиру звукови чела, академски и тешки. Из крлетке о дрво објешене с времена на вријеме гракне црна птичурина, модел Алан По: превиђени, управно одаслани SOS повијести. Говна падају, као пад куће Ушер, с правом засипају *El País* под црном гузицом док грабим некакав кус-кус; серем ти се на крлетке. Лијен и бездушан, далеко од тога да заговарам какав *sancta simplicitas*. Више ме занима колико далеко може отићи, овај феномен фарсе, водвиљ несвјестан свог карактера. Онај гавран једе од шије, *staccato* шаље жмарце низ згужвани олук кичме. Истовремено кроз кошуљу пробија гађање, на леђима и испод пазуха, као на рубу сваког описа смрти. Мени најдражи Хипносов листић: бит ће вас у окусу воћа.

* * *

Пробудио сам се и устао и јео сам, затим сам опет легао, будио се и тако четири пута. Нисам знао што бих са собом, и отпочела је куга туризма. Описи су се стали излијегати

из на сунцу проврелих јаја, из коже чела и лијених очију, тако и опис смрти. Све сам комарце побио, море и вјетар били су на мојој страни. Равницу смо напокон оставили за собом, сву ту утвару глиба, лажну празнину, и не знајући стигао сам надомак оног олтара. Једини олтар на који не серем – у неку руку такођер због идолопоклонства: армиранобетонски менхир Богдана Богдановића у Косовској Митровици, споменик палим рударима Трепче, првоборцима.

Пред катедралом су лепршали шињели мртвих. Свраб је извирао из коже и бацао се на сухе коштице маслина. Тако сам ушао у хлад *La Seu*, са свјетла које умара у таму која осуђује, и у једној од њених ниша суочио се с Барселовим рибама. Призор је интерпретација једне од библијских алегорија, поред ускрснућа јединог чуда које се спомиње у сва четири канонска еванђеља, познатог између осталог као *храњење ђећу Исусућа*. Прича је једноставна: Крист је, на обалама Галилејског језера, с пет штруца јечменог круха и двије рибе (мада број риба, сљедбеника и крухова од извора до извора варира) нахранио око пет тисућа поклоника исцрпљених дугим маршем кроз институције ужеглог камењара. Након што су се присутни наситили, ученици су Кристови напунили дванаест корпи остатцима оних пет отпочетка присутних хљебова. Приказу ове математике чуда посветио је Барсело, иначе увјерени атеист, преко пет година рада.

С лијева надесно, над мраморном плочом олтара, двије клупе и једном масивном фотељом од истог материјала, дижу се у распуклим плочама теракоте поликроматска, рељефно моделирана чудовишта из пробавних трактава – желуца, цријева и ануса оцеана. Сценом су уз њих расуте посуде, амфоре, лубање и други симболи смрти (читав је олтар још један њезин згрушани опис), претпотопне љуштуре с дна, из шупљег стијења: морске траве, паразити, морузгве које зијевају, голема јата риба и негдје горе, високо, под самим сводом мутна назнака површине. Стакла трију високих готских бифора замагљена су, у свом анти-витражу једва да пропуштају извањско свјетло, све морско сало, црна и масна сол. У средини, ниско изнад олтара, над низом мртвачких глава смјестила се, између големе сабљарке и стабла палме блиједа, од свега другог свјетлија, готово бијела фигура која ми заокупља пажњу и постаје, будући од ње сачињена, предметом чисте мистификације. Нема сумње, ријеч је о богочовјеку, Кристу; та је ложа у олтарном циркусу увијек приватна и само за њега резервирана. Гужва коју, могуће, у неким аспектима овдје узрокује никејска лакрдија тројства, посве је у овом случају неважна. Видимо само глинеог, понегдје напуклог печеног бога, његову парадоксалну ауру присутнога у изостанку и истовремено одсутнога у присуству.

Но, какав Крист! Иконографски посве обезличен, лишен карактеристичног мучила, као у источној традицији, сличан ономе којег су за Мишу Ковача исковали јањевачки златари, ослобођен трнове круне жидовског краља и других инсигнија те сведен на безобличну хуманоидну гесту, руку напола подигнутих он као да слијеже раменима, сугерира да нешто не зна, или му је посве свеједно. Мимо контекста, само урезане ране (које би могле бити и посљедице термичке обраде) те назнака ауреоле (која би могла бити микрофонка Мајкла Џексона из Џексон 5 фазе или најобичнија сјена), значају о коме је ријеч. У реду, Крист. Један посебан Крист, ако је то још могуће након свих псовки из уста мог дједа, свих дивљих дједова расутих старим континентом, но

што ја сад имам с тим? Зашто о том говорити кад о свему не знам заправо ништа, ни из повијесноумјетничке, ни из теолошке, а тешко и из било које друге перспективе, серем се на свој језик? Зато што је, вјерујем, Барселова сјенка на супротном крају спектра, палманска утвара Христа, можда највјерније утјеловљење не само приказане параболе, митскога храњења гладних, него и најпрецизнија, заклоништа и завјесе метафоре коначно лишена инсценација мимикричног сакраманта еухаристије. У вину и круху (хостији) првога и најсветијег олтарског сакраманта, то знамо и ми погани лаици, у том тијелу и крви кристовој сам је Крист – поготово након Четвртог Латеранског концила и проглашења догме о трансупстанцијацији – реално, „истински, битно и стварно“ присутан. Кроз уста свећеника који обавља мисни обред обраћа нам се Бог главом, а негирање стварности жртве повлачи чин екскомуникације, изопћења из црквене заједнице. Величина тог напуклог, прхког торза које се под умјетним свјетлом полагамо мрви и љушти у његовом је проказивању властита мистерија. Тај би *йсорцијазни Крист*, тијело које се само обнавља и храни безбројна јата риба која се са свих страна сручују к његовој рањеној кожи и месу, тијело које се бесконачно умнажа и кроз лишавање наслага властитог ткива регенерира и прочишћује, могао бити сасвим истинит; сама суштина мучке преваре и сасвим практичне истине еухаристије. Тај је Крист у палманску катедралу пренесен из најмодернијег базена какве западно-еуропске клинике, а бијесна јата што га окружују хорде су Garra Rufa рибица из породице *Cyprinidae* које, слијепо прождирући љуштеће тијело Кристово, то прочишћење и трансформацију болеснога у здраво ткиво предано проводе. Барселов Крист, колико год ми читав тај приказ био на естетској равни сумњив, бриљантан је и лукаво подметнут споменик не једном чуду и једном мистерију, него напорима и напретку модерне знаности. Крух је у крви натопљен но та је крв проливена у име других идеја и идеала, а над њима, умјесто оне еденске, сикћу Асклепијеве змије.

* * *

Возили смо преко Ес Пла у супротном смјеру, црна пест сунца посезала је за нашим шијама. На радију је свирао „Five Years“ Дејвида Боувија, а ја сам ударао такт по мухама источканом стаклу сувозачевог сједала и чекао онај дио у којем полицајац пољуби ноге свећенику, а неки педер видјевши то почне да повраћа – сцена која ми се неизбрисиво урезала у памћење још у шестом разреду основне школе, када сам је први пут, не познајући још пјесму, прочитао у књизи *Рок ѿоезија*, београдско издање, пријевод Невенке и Зорана Жакуле. Овај пут нисам спавао: очи сам имао отворене. Нисам, међутим, видио само пејзаж у његовој актуалној синхронији, споре измјене у брзо промичућем крајолику слијепљеном за прозор аутомобила; мозак је из залиха краткорочнога сјећања вадио и на зјенице изнутра пљувао раскомадане сличице протеклих дана. Коштице прождртог времена.

Видио сам: тијела малих птица прибудена иглама кактуса, љуштуре кукаца у хербарију француског прозора у Сантанију, козју крв, кућу Блаја Бонета, његове фотографије, свињску кожу која вибрира на инструменту којем сам заборавио име; гадну кишу у Петри и чемпресе спремне да боду у Алгаиди, виљушке-чемпресе, гладне биљке

које гутају трулеж и месо, видио сам машине, камионе за пријевоз поврћа, разбацане агруме како пужу уз асфалт и подмукло трење које им измиче, капаре, сјене које се смањују, тамну ствар поште, видио сам преврнут аутомобил пред Инком, зрачне јастуке напухане и људску крв како се мијеша с мазутом, чуо сирене како сврдлају жилама; видио сам, мислио сам да видим сало како се циједи низ торањ неке романичке цркве, иако су то можда били сунцем спржени пужеви, видио сам непристојно много бродова, бродове како се безбрижно њишу и бродове избачене на стијене; кадуљу, уље и метал олука њиме пажљиво помазаних, зубало Рамона Љуља, једну веспу остављену без надзора и посве изгребану, крумбир, дебеле туристкиње, хрушта привезаног концем за предњу ногу како се окреће, укруг и укруг, као безнадни хеликоптер; видио сам коња на југу, негдје у Кампосу, и био је бијел од соли, потпуно бијел иако смеђ и у срцу црн, видио сам јахача који сједи и пуши, картонске кутије наслагане у лудим брдима, ципеле цијеле Мајорце, Палму како се купа у свјетлу и Палму како се гуши у тами, пиво *Estrella* у боцама ознојеним од руку, на сивим шанковима, у одвратно ружним кантама шарених поклопаца; видио сам пјеснице како падају пред једним афричким стаблом, његовим коријењем што твори мочварну шуму, базен џин-тоника *Bombay Sapphire* и маслине, читаво море маслина усађено у очне дупље дјевојчица, пихтију Исуса, кости, желатину која се њише на вјетру, бичеве, чарапе, тенисице пребачене преко електричних водова, пажљиво заузлане, графите с текстом који нисам разумио, графите у славу републике, чешере, гусјенице који их ждери и чахуре, Грејвсов надгробни камен, утваре његових ликова које псују на грчком, све то сам видио; видио сам како се пуши пара из једног шахта у Калвији, туристе, купаче одвратне као и ја, неухрањене, тонски студио с опремом из седамдесетих, чехословачки магнетопфон и колекцију плоча, један чавао који није служио ничему, и баш је зато ондје пакосно стајао, да не служи ничему, велича хрђу и буши и уништава заслужено, видио сам шкољкасте главе тушева, кваке у седефу, говна на одласку, салу за сједнице; портрете тко зна колико палманских дуждева, арапске купке, портале, крижеве крижеве крижеве, више крижева но у гаражи небеске хитне помоћи, једну љетну олују иако љето још није почело, рупе у календару, рупе у ципелама и кроз њих црвену земљу; псе, пудлове, мачке и овчаре, џемпере навучене на лутке, чворке који их кљују, звијезде, утег у кутњаку капетана веслачког тима, олово које га вуче на дно, све сам то видио, чуо сам малошто: капање воде, млаћење чекића, навијаче, нешто пјесама, *poems*, не *songs*, америчку музику, сладоледаре, папиге, промет, кочење које се пробија кроз копрену сна и сирене, сирене и твоје топло срце, и ништа више.

* * *

Завршило је у затвору. Неиздржив сврбеж пржио ми је подлактицу док смо предуго чамили у скученој, свјеже окреченој просторији за пријем. Први пут закључавала су се за мном врата установе затворенога типа, не неке марице или локалне полицијске станице: био сам ипак задовољан што у питању није био болеснички санаториј или, зашто не – лудница. Боравак иза решетака био је добровољан и начелно сасвим привременог карактера, но осјећај за реалност у сличним околностима брзо издаје: постајао

сам све немирнији док ме, након треће сигурносне провјере и припадајућих за нама склопљених металних чељусти, није обузела хладноћа страна медитеранском липњу, рефлекс омеђенога меса које слини над илузијом слободе.

Мада није могуће са сигурношћу тврдити да је баш она била та која је коначно отресла дрхтавицу, знатижеља је била јача. Кад сам успио напокон одлијепити поглед од електричном оградом засијаног подручја зидова за којим је кривудао мрачни ходник и окренуо се, забљеснуло ме је сунце, право правцато, црно само изнутра, у свом прије или касније издајничкоме срцу, а на мом тјемени, на мојој кожи жуто и познато, краткорочно можда спасоносно. Начас сам помислио да сам већ отрчао пуни мајоркански круг, да се налазим опет на почетку, гдје је под кишом гаврањих гована и друге, уосталом заслужене небеске нечисти све то прије неколико дана и почело. Пространо је, у пијесак укопано унутарње двориште на први поглед у длаку подсјећало на оно с прве пјесничке вечере, што је могуће логично упућивало на ову, наизглед посљедњу. Изнутра, но ипак сасвим извана-изнутра, изгледао је затвор као поштена хацијенда. У сјени жућкастих зидова здања десетак километара удаљеног од средишта Палме, у потпуној, ипак сувише интензивној, понешто извјештаченој тишини готово да сам пожелио одслужити неколико година робије, десетљеће неког безбрижног лудила. Преварио ме, наравно, први дојам, како то само дојмови могу. Затвор је био затвор и ништа више, цептер-лонац под тлаком, глиб у којем се остаје заувјек улијепљен и ондје полако трули прикривен ситим прољетним бојама. У том шареном кавезу, међу стаблима лимуна и кактусима у цвату, пред комитетом подивљалих мачака, требало је затвореницима читати пјесме. Спрам истих потоњи су махом сасвим разумљиво гајили само и једино презир, али искористили су скоро сви сат културног уздицања да мало протегну ноге, разбију учмали ритам свакодневице, што сасвим лијепо оправдава читаву ствар. Док сам на свом у прегријаноме зраку изгубљеном, влажном и неразмрсивом језику у пратњи локалних удараљкаша одјевених у боје републике мумљао стиховни мамбо-џамбо, глас и ноге дрхтали су у ритму бубњева, запео ми је поглед на посве тетовираном торзу једног од затвореника. Хиспано раскопчане кошуље: у кућним папучама с главама Микија Мауса, с крвавоцрвеном марамом стегнутом око чела, имао је у месо прса утиснутог големог модрога Исуса, месију чије су се руке губиле начас у кратким рукавима кошуље да би затим, непропорционално издужене, опет искрсле на надлактицама и коначно се смириле исцртаним чавлом приборене посред дивовских дланова. У питању је, учинило ми се, поновно била нека несносна али стварна еухаристија. Тијело затвореника и тијело иконе стопило се у једно – његовим жилама текло је за мене тада крваво вино: мистериј је одједном врио и Исус је био месо, месо се покретало у ритму и глас је падао на копља кактуса, на знојна торза и избријане лубање, распуцан асфалт, цијеви чувара и наранче, а онда је пјесма завршила и све је одједном ишчезло; живи месија сјео је и изгубио се у маси. Потом се јело – свиње, кокоши, кунићи здробљених гркљана; тешке телеће јетре које поскакују на тањурима вага, на крају палачинке с чоколадом и орасима – и главом без обзира сит сам напустио затвор и ову вечеру, остављајући бога да љуби бетон безбројним склековима, вино да кључа под кожом.

Вратио сам се у Париз истим путем, прескачући опет пртљагу расуто халама некадашњег међународног терминала, и опет ме прогутао и испљунуо прометни пакао периферије, серем ти се на све што се креће, и Земљу, и Галилеја. По повратку дочекала ме је краћа, непланирана посјета еротскога карактера, након које сам се на неко вријеме, побивши прво све комарце, летеће усташе, вампире мочварне четнике, затворио у кућу и мало умро. Не од љубави или љепоте: више због неке интензивне но посве неприхватљиве презентности чињенице о строго привременој природи побједе те ничим угрожене, апсолутне и ванвремене устрајности пораза. Затим сам опет јео и мало ускрснуо и чешао се до крви: Барселова подвала и онај тетовирани – два лица јединог правога Христа – лебдјели су на позадини бијелих зидова као анђео и враг над раменима младог, још неисквареног чувара реда у облачићима илустрираног романа. Крух је још био топао, издужен, француски, а вино врело закопано у жилама. Календар је, испрва срамежљиво, а онда све безобразније и безобзирније најављивао да се приближава љето, зло вријеме тијела, тупило заразно као зијевање, вријеме када се путује и пије пиво. Стрпао сам тако у руксак најнужније ситнице и отпутовао, и пиво пио: сезона је стегла као каиш и кост је застала у сваком грлу. Као сјекира на стол, вето је легло на сњегове.